

Richard Brander
är senior informatör vid Finlands Bank.

Många höjdpunkter kring ekonomisk närhistoria

Veckans Affärer och Dagens Industri är starka förebilder för den moderna ekonomijournalistiken i Finland, skriver Jouni Yrjänä i en bok om dess historia.

Enligt Yrjänä var den finlandssvenska ekonomiska journalistikens självklara uppgift att prioritera nyheter från företag som företrädde finlandssvenskt kapital.

Finlands första tidning som specialiserade sig på ekonomi började utkomma 1867. *Helsingfors Börsförenings Tidning*, med Johannes Alftan som chefredaktör, blev ingen framgångssaga. Finland hamnade in i en av sina allvarligaste ekonomiska kriser och nummer efter nummer av tidningen innehöll långa listor över alla affärsmän och företag som gått i konkurs. Redan efter fyra månader tystnade tryckpressen. Följande försök gjordes 1882 med *Tidning för handel och industri*. Första chefredaktör var den blivande bankdirektören Emil Schybergson. Men inte heller denna tidning blev långlivad.

Filosofie doktor **Jouni Yrjänä** har skrivit en informativ bok om den finländska ekonomijournalistikens historia. En finskspråkig tidning, *Kaupparehti*, grundades 1898 och kom att bli den första tidningen på området som blev en framgångsrik affär. År 1906 fick *Kaupparehti* en konkurrent på svenskspråkigt håll, *Mercator. Tidskrift för Finlands Näringsliv* med Amos Anderson som chefredaktör. Yrjänä konstaterar att båda tidningarna var påfallande objektiva i sin rapportering. *Mercator* innehöll långa artiklar som behandlade ekonomi också ur ett historiskt perspektiv. Mer än sin finska konkurrent rapporterade den svenskspråkiga ekonomitidningen om sjöfart och industri. Redan efter ett par år gick tidningen med vinst, konstaterar Yrjänä.

Också de stora dagstidningarna bevakade ekonomiska skeenden, och *Hufvudstadsbladet* (HBL) mera än andra tidningar också utrikesekonomi. Den första journalisten som kallades ekonomiredaktör utnämndes just vid HBL, år 1912. Gösta Tallqvist hade tidigare medverkat i *Mercator* och varit redak-

tionssekreterare vid *Dagens Tidning*. Tallqvist trivdes bra på Börsklubben, därifrån han rapporterade om det pulserande näringslivet. Hans medhjälpare, den blivande begravningsentreprenören Armas Borg, skyndade med artiklarna till redaktionen.

Den moderna ekonomijournalistiken i Finland har fått mycket influenser från Sverige, konstaterar Yrjänä. En stark förebild var *Veckans Affärer*, som började utkomma 1965. Tidningen blev i Sverige snabbt obligatorisk läsning för dem som ville veta vad som hände bakom rubrikerna och i näringslivets kulisser. I Finland blev *Veckans Affärer* en förebild för bland annat *Talouselämä*, som 1966 ändrade sin layout efter svenskt mönster och journalistiken blev mera personcentrerad. Senare var det *Dagens Industris* pigga journalistik som inspirerade många tidningsatsningar i Finland.

Korrespondent i Finland för *Veckans Affärer* blev Mercators chefredaktör Per-Erik Lönnfors. I den egenskapen fick Lönnfors uppleva en 16 timmar lång intervju med Armi Ratia från Marimekko, livfullt återgivet i Yrjänäs bok. Av finlandssvenskar med erfarenhet inom ekonomisk journalistik är det just Lönnfors som med stöd av källmaterialet, och inte helt oförtjänt, får sin röst mest hörd i Yrjänäs bok. Lönnfors långa karriär inom journalistiken, som har varvats med in hopp inom näringslivet och diplomatin, inleddes redan på 1950-talet. Enligt Jouni Yrjänä var den finlandssvenska ekonomiska journalistikens självklara uppgift att prioritera nyheter från företag som företrädde finlandssvenskt kapital, och som främst finansierades av Helsingfors Aktiebank och Nordiska Föreningsbanken.

Någon djupdykning i de svenskspråkiga massmediernas ekonomirapportering bjuder Yrjänäs bok dock inte på. Genom Mosse Wallén får läsaren en stämningsbild från Hufvudstadsbladets ekonomiredaktion från mitten på 1980-talet, då Wallén tillsammans med Matts Dumell hårdbevakade maktstriden kring kontrollen över Helsingfors Aktiebank. Däremot nämner Yrjänä inte alls Tomas Hellén, som var en ledande ekonomijournalist på HBL 1988–1998.

På ett tankeväckande sätt dryftar Yrjänä olika etiska frågor som journalisternas eget aktieinnehav och möjligheterna till kursmanipulation, de

nära relationerna mellan i synnerhet journalister i chefsposition och näringslivets toppar samt praktiska överväganden om huruvida redaktioner ska acceptera olika former av gratisresor och andra förmåner. Generellt sett kan man säga att den etiska nivån har stigit med tiden.

För den som är intresserad av närhistorien erbjuder boken många höjdpunkter gällande till exempel rapporteringen om den så kallade casinoekonomin i slutet på 1980-talet, den ekonomiska kraschen som följde därpå inklusive skeppsbrottet för den stabila valutakurspolitiken, uppsvinget lett av Nokia, medlemskapet i EU och EMU, finanskrisen och – framför allt – den snabba digitaliseringen som dragit mattan under fötterna på intjäningsmodellerna inom den traditionella journalistiken.

Enligt Yrjänä har många äldre journalister dåligt samvete för att de inte insåg att casinoekonomin skulle ta en ända med förskräckelse och att den ekonomiska depressionen blev så djup, och drabbade många människor så hårt. Men ska man skuldbelägga massmedierna eller enskilda journalister för att de till exempel inte kunde förutspå finanskrisens utbrott 2007–2008 eller andra motsvarande händelser? Knappast har ekonomiska journalister en bättre kristallkula än andra aktörer. Däremot kan man hoppas på att ekonomijournalistiken i Finland fortsätter att rapportera om aktuella händelser inom näringslivet och den offentliga sektorn på ett trovärdigt och kritiskt sätt – både på finska och svenska.

∴ Jouni Yrjänä:
∴ *Rahan perässä, vallan*
∴ *kintereillä. Suomalaisen*
∴ *talousjournalismin*
∴ *historia. Otava, 2018,*
∴ *390 sidor.*